

De kracht van de energiedisplay

Grip op energieverbruik voor bewoners

Waar doen we het voor?

Een toekomst waarin iedereen mee kan doen.
Waar kinderen opgroeien in gezonde huizen,
in wijken waarin energie niet iets is om je
zorgen over te maken, maar iets dat je
begrijpt, beheerst en bewust gebruikt.

Deze publicatie is geschreven voor iedereen die dat mogelijk wil maken. Voor iedereen die de energietransitie tastbaar wil maken voor bewoners. Een energiedisplay helpt daarbij. Doordat iedereen in huis het ziet – ook kinderen – wordt energiegebruik bespreekbaar en worden kleine aanpassingen onderdeel van het dagelijks gedrag. Op deze manier, in combinatie met de juiste coaching, geïntroduceerd op het juiste moment, ontstaat ruimte voor verandering. Stap voor stap, samen met bewoners.

Inhoud

1. Wat is het?

1.1	Energieverbruik zichtbaar maken voor bewoners	→
1.2	Wat een energiedisplay toevoegt	→
1.3	Inzichten uit de praktijk	→
1.4	Een korte geschiedenis	→

2. Waarom werkt het?

2.1	Gedrag veranderen	→
2.2	Bewoners aan het stuur	→
2.3	Wat maakt dit anders dan andere oplossingen?	→

3. Hoe werkt het?

3.1	Van idee naar implementatie: de succesformule	→
3.2	Stappenplan	→
3.3	Tien keer doen wat werkt	→

4. Aan de slag

4.1	Overtuigen met argumenten?	→
4.2	Handige tools en formats	→
	Vooruitblik	→

1. Wat is het?

Wat is het eigenlijk, zo'n energiedisplay, en wat voegt het toe aan het ruime arsenaal aan energiebespaartools dat er al is? In dit hoofdstuk delen we de belangrijkste kennis en inzichten uit de tientallen projecten die de afgelopen jaren in heel Nederland zijn uitgevoerd.

1.1

Energieverbruik
zichtbaar maken
voor bewoners

1.2

Wat een energie-
display toevoegt

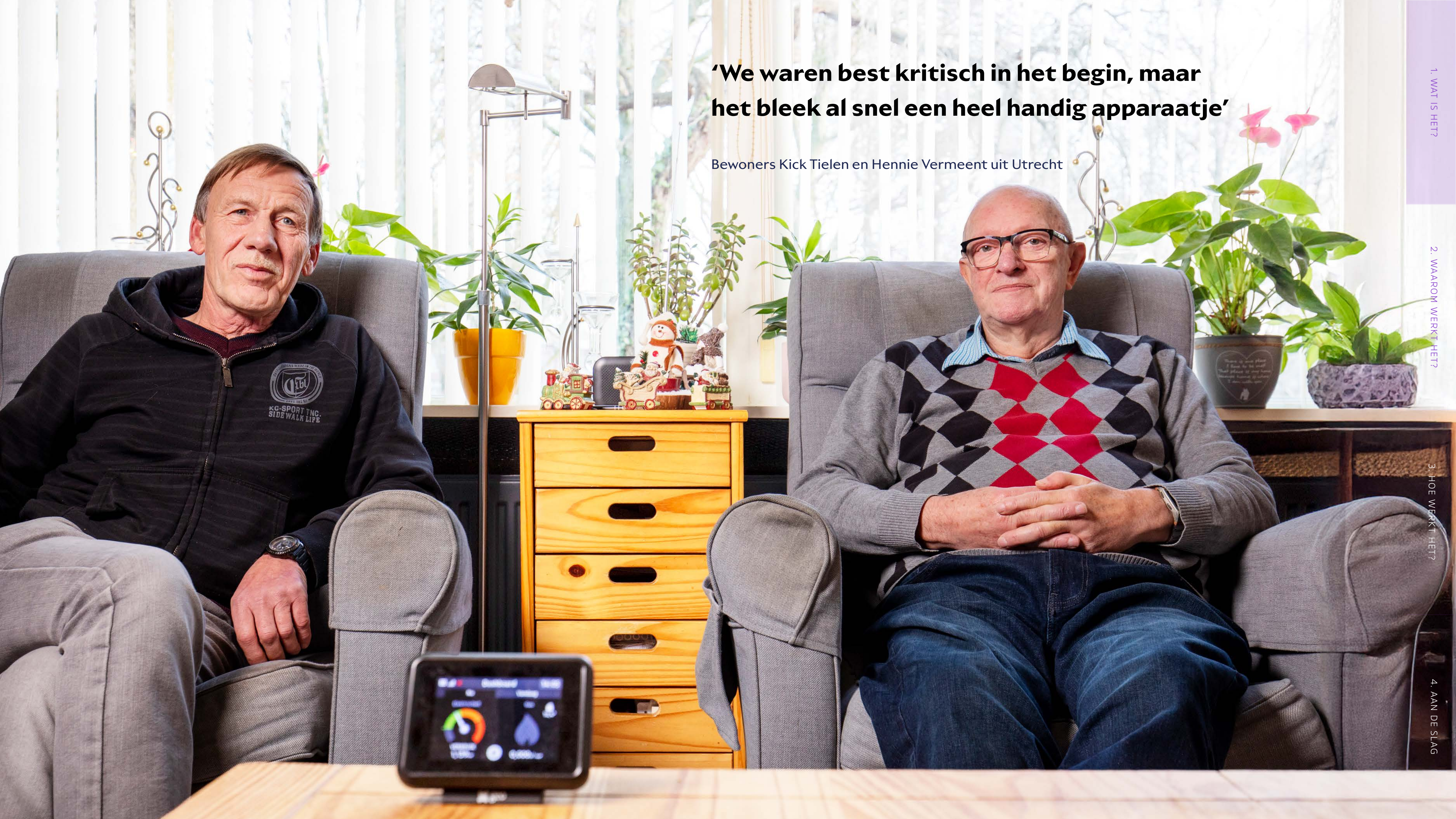
1.3

Inzichten uit
de praktijk

1.4

Een korte
geschiedenis

**‘We waren best kritisch in het begin, maar
het bleek al snel een heel handig apparaatje’**

Bewoners Kick Tielen en Hennie Vermeent uit Utrecht

1. WAT IS HET?

2. WAAROM WERKT HET?

3. HOE WERKT HET?

4. AAN DE SLAG

1.1

Energieverbruik zichtbaar maken voor bewoners

Steeds meer gemeenten en woningcorporaties zoeken naar manieren om huurders te helpen die graag energie willen besparen..

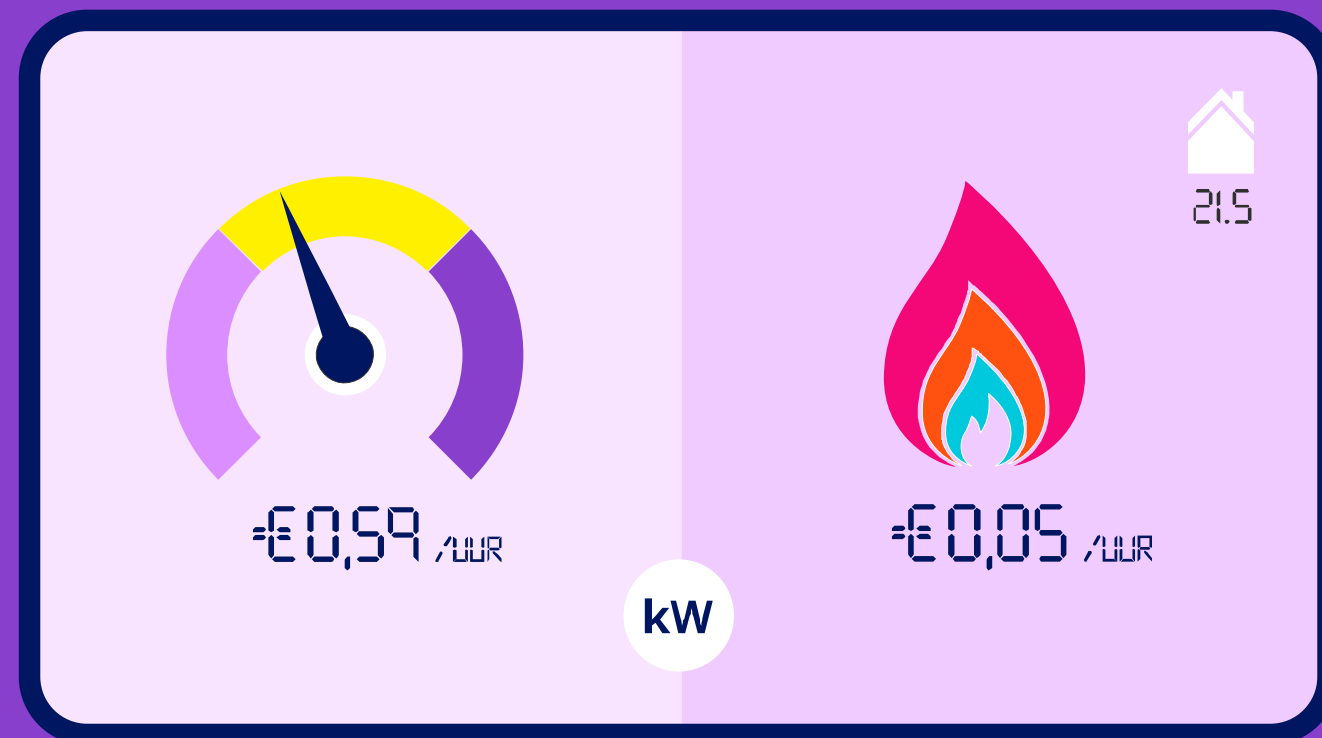
Want energiebesparing is belangrijker dan ooit. De stijgende en onvoorspelbare energieprijzen voelen bewoners meteen in hun portemonnee. Tegelijk wordt van hen verwacht dat ze meebewegen in een steeds complexer energiesysteem, met zonnepanelen, warmtepompen en variabele tarieven. Inzicht in eigen energieverbruik helpt bewoners om bewuster en slimmer om te gaan met energie: het verlaagt hun kosten, verkleint hun CO₂-voetafdruk en helpt het

net te ontlasten. De afgelopen jaren hebben we veel ervaring opgedaan met energiedisplays, in combinatie met energiecoaching en woningverduurzaming. Die kennis en lessen hebben we nu gebundeld en willen we graag delen. Of je nu werkt bij een woningcorporatie, gemeente, huurdersorganisatie, lokale energiecoöperatie, fixteam of energieloket: dit document is voor al die mensen die aan de slag willen. Mensen die bewoners willen ondersteunen in het bewuster en slimmer omgaan met energie om zo meer grip te krijgen op hun energieverbruik.

Meer grip op je verbruik

- Lagere energierekening
- Minder CO₂-uitstoot
- Ontlasting van het energienet
- Bewuster energiegebruik

Wat is een energiedisplay?

Een energiedisplay is een eenvoudig scherm dat via een dongel aan de slimme meter live inzicht geeft in energieverbruik en -kosten. Beleidsmakers noemen het ook wel een 'energieverbruiksmanager'. Bewoners kunnen hun realtime stroom- en gasverbruik bekijken inclusief de vertaalslag naar kosten en bij zonnepanelen ook de teruglevering. Belangrijk hierbij is ook de indicatie of je binnen je budget blijft. De display is onafhankelijk van energieleveranciers en speciaal ontworpen voor laagdrempelig gebruik. In tegenstelling tot een slimme thermostaat stuurt het niets aan, maar biedt het puur inzicht – en daarmee grip op energieverbruik.

1.2 Wat een energiedisplay toevoegt

Slimmer omgaan met energie begint bij bewustwording. Door bewoners op een eenvoudige en toegankelijke manier inzicht te geven in hun eigen energiegebruik, ontstaat ruimte voor verandering. Een energiedisplay biedt directe feedback, zonder extra handelingen, en is zichtbaar voor het hele huishouden. Wanneer bewoners kleine dingen in hun gedrag veranderen (bijvoorbeeld iets korter douchen, of een apparaat uitzetten), zien ze direct het effect op de energiedisplay in hun woonkamer: het werkt!

Een energiedisplay versterkt ook het positieve effect van fysieke maatregelen zoals de plaatsing van tochtstrips. Uit onderzoek blijkt dat veel van deze maatregelen maar beperkte zin hebben als het gedrag niet wordt aangepast. Sterker nog: er kan een reboundeffect opreden, waardoor bewoners juist minder duurzaam gaan leven. Met een energiedisplay blijven bewoners gestimuleerd om ook zélf voor energiebesparing te zorgen.

Significante besparing op gas en energie

2.2%

besparing op elektriciteit

6.9%

besparing op gas

Bewezen aanpak

De energiedisplay is een bewezen effectief middel om het energieverbruik van bewoners te verlagen. Uit een **toonaangevende studie** van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en de Universiteit van Tilburg, maar ook uit verschillende buitenlandse onderzoeken, blijkt dat directe, permanente, duidelijke, aansprekende en interactieve terugkoppeling naar de bewoner het meeste effect heeft op energiebesparing. Een energiedisplay slaagt hierin het beste, beter dan apps, rapportages via een webportal of een informatieve rekening met je maandelijkse verbruiksoverzicht.

Uit het rapport 'Energieverbruiksmanagers in Nederland' van het PBL blijkt dat de energiedisplay als enige een aantoonbare significante besparing oplevert: 2,2% voor elektriciteit en 6,9% voor gas. Behalve de besparing zelf concludeerden de onderzoekers ook dat de bewoners blij zijn met de energiedisplay, omdat ze het gevoel hebben meer grip te hebben op hun energieverbruik.

Nieuw wetenschappelijk onderzoek

dat begin 2025 werd gepubliceerd in Nature, toont baanbrekende resultaten over de inzet van energiecoaches en energiedisplays. Opmerkelijk is dat ook de huishoudens in energiearmoede hun energierekening sterk verlaagden en door het gebruik van de energiedisplay meer grip kregen op hun verbruik en minder stress ervoeren.

ONDERZOEKER KEES VRINGER VAN HET PBL

'Afhankelijk van de energieprijzen, bespaart een gemiddeld huishouden met een energiedisplay zo'n €100 tot €200 per jaar.'

[Bekijk het filmpje](#)

1.3 Inzichten uit de praktijk

Inzicht 1: Energiedisplays werken het best in combinatie met energiecoaching

Een energiedisplay geeft bewoners direct inzicht in hun verbruik, maar uitleg en praktische hulp is essentieel. Denk aan het vinden van de juiste ingang in de slimme meter of het invoeren van je eigen energietarieven. Bewoners moeten moeten begrijpen wat ze zien. Soms is een tweede moment van uitleg nodig. Een coach die meedenkt en uitlegt, maakt de data betekenisvol. Bewoners gaan actiever aan de slag met hun energiegebruik als ze meteen zien wat het effect is. De display werkt ook na het vertrek van de coach nog als reminder. Dit zorgt voor blijvende gedragsverandering.

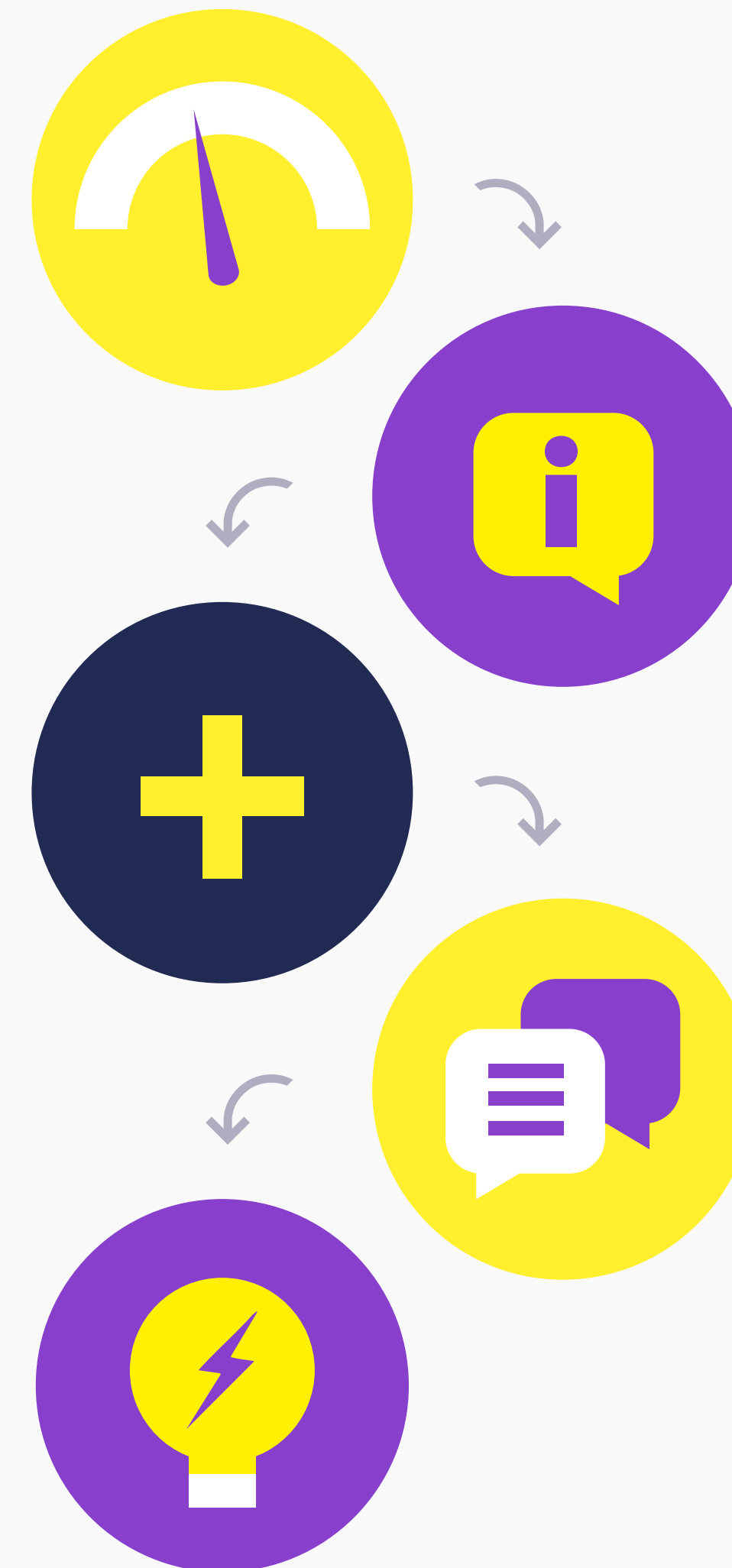
Direct inzicht motiveert

Een energiedisplay geeft bewoners direct inzicht in hun live verbruik.

Nieuwe techniek vraagt begeleiding

Extra uitleg voorkomt verwarring en verkeerd gebruik.

Inzicht + begeleiding = resultaat

Begrip maakt het verschil

Data alleen is niet genoeg. Bewoners moeten begrijpen wat ze zien om er iets mee te kunnen doen.

Coaching geeft richting

Een coach die meedenkt en uitlegt, maakt de data betekenisvol.

Inzicht 2:

Voor corporaties is het een kleine investering met groot rendement voor de bewoners.

Een energiedisplay kost ongeveer €100, maar levert bewoners blijvend inzicht op. Zelf zouden ze deze stap vaak niet zetten vanwege onbekendheid of kosten. Als een woningcorporatie deze investering meeneemt in de totale renovatiebegroting, dan is deze €100 opeens een vrij klein bedrag binnen het totale renovatiebudget.

BEWONER GERENOVEERD HUIS

‘Doordat ik zag dat de ketel nog even aansloeg een half uur voordat ik naar bed ga, zet ik nu twee uur voor het slapen gaan de thermostaat al naar beneden.’

Peanuts in Alkmaar

Woningcorporatie Woonwaard in de regio Alkmaar plaatste gratis 500 energiedisplays bij huurders. Dit gebeurde grotendeels door medewerkers van zonnepanelenaanbieder Sungevity, die aanvullend bij zonnepanelen ook de energiedisplay installeerden. Adviseur duurzaamheid van Woonwaard Hans Hoogervorst is enthousiast: ‘Met de energiedisplay geef je huurders een handvat om zelf met energiebesparing aan de slag te gaan; het geeft in één oogopslag het energieverbruik weer. Woningcorporaties steken heel veel geld in het verduurzamen van woningen, zoals gevel-, dak- en vloerisolatie, maar ook de installatie van warmtepompen en zonnepanelen. Het is zonde om dan niet ook naar het energiegedrag van de bewoner te kijken.’

De combinatie van lage kosten en hoge effectiviteit maakt de energiedisplay een aantrekkelijke optie voor Woonwaard: ‘Met een energiedisplay kun je veel bereiken en de kosten zijn ‘peanuts’ ten opzichte van de investeringskosten in woningverbetering. De energiedisplay die wij inzetten kost ongeveer 100 euro. Daarbij komen alleen nog wat kosten voor het trainen van medewerkers.’

Lees het hele verhaal >>

Inzicht 3: Energiedisplays zijn een waardevolle toevoeging bij woningverduurzaming

Een energiedisplay helpt bewoners hun nieuwe woninginstallaties te begrijpen.

Inzicht in nieuw energiegebruik

Na renovatie verandert het energiegebruik. De display laat zien wat bijvoorbeeld een (hybride) warmtepomp of ventilatiesysteem verbruikt, wat verkeerd gebruik voorkomt en slim gebruik stimuleert.

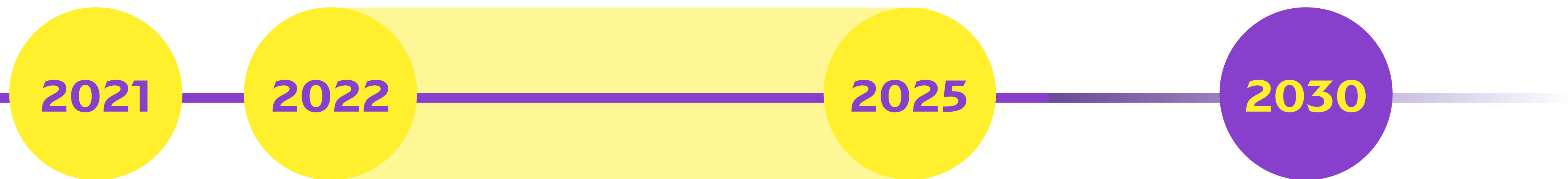
Effect van timing: vóór of bij oplevering

Het plaatsen van een display vóór de ingreep of bij oplevering van de renovatie vergroot het effect. Allebei kan: vóór de renovatie laat een display het verschil in energieverbruik zien vóór en na de ingreep en dat vergroot het vertrouwen. Plaats je de display bij oplevering, dan maak je het resultaat zichtbaar en help je bewoners -met een duidelijke uitleg- om meteen goed van start te gaan.

1.4

Een korte geschiedenis

2021**Onderzoek bevestigt effect display**

Planbureau voor de Leefomgeving, en Universiteit van Tilburg tonen aan dat de display gemiddeld 5% bespaart. Hierdoor krijgt inzicht en bewustwording ook ministeriële aandacht

> Stimuleren inzicht en bewustwording belangrijk.

2022**Start Slimmer met je Energie**

Een initiatief van Woonbond en Quintens met ondersteuning van Aedes en RVO en gefinancierd door het ministerie van VRO.

> Uitvoering door Woonbond en Quintens.

2022–2025**Uitrol in Nederland**

Implementatie door circa honderd organisaties: woningcorporaties, gemeenten, lokale bewoners-organisaties.

> Doel behaald: 50.000 huishoudens bereikt.

2030**Toekomstdoel**

1 miljoen huishoudens met een energiedisplay hebben meer grip en besparen gemiddeld 5% energie

> Bijna 6% CO²-reductie door bewust energiegedrag, beter inzicht in energieverbruik en meer grip op de energierekening.

Wat handig is om te onthouden van dit hoofdstuk:

Inzicht energieverbruik

De energiedisplay speelt in op de behoefte van bewoners aan inzicht in hun verbruik en helpt hen bewuster en slimmer met energie om te gaan – nu én in de toekomst.

Directe terugkoppeling

Een energiedisplay maakt energieverbruik direct zichtbaar en nodigt bewoners uit om energie te besparen.

Slimme combinaties

Op basis van jarenlange ervaring weten we dat energiedisplays het best werken in combinatie met energiecoaching. Ze zijn een waardevolle toevoeging bij woning-verduurzaming.

Gemiddelde besparing

Een energiedisplay levert jaarlijks gemiddeld 5% besparing op (2,2% op elektriciteit en 6,9% op gas).

PRAKTIJKVERHAAL

De Utrechtse buurmannen Kick en Hennie hebben er een wedstrijdje van gemaakt. Wie bespaart het meeste gas en elektriciteit?

Toegegeven, ze waren best kritisch in het begin. ‘Laat maar zien waarom we zo’n display zouden moeten gebruiken.’ Maar het bleek al snel een ‘heel handig apparaatje’, vertelt Kick Tielen: ‘Je ziet snel wat veel verbruikt en waar je op kunt besparen.’ Een tijdje geleden kreeg Kick de display te leen van het energieteam Energie-U en woningcorporatie Cazas Wonen. Ook zijn buurman Hennie Vermeent kreeg er een.

De buurmannen besloten er een wedstrijdje besparen van te maken. Een wedstrijd die Kick glansrijk won. Terwijl zijn gastarief opliep van €0,38 naar €2,71 per kuub, bleef zijn energierekening gelijk. Gas gebruiken Kick en zijn vrouw alleen nog om te douchen en om het

huis ’s ochtends even op temperatuur te krijgen. De rest van de dag verwarmen ze zo nodig bij met een elektrische kachel. ‘Dat blijkt voor ons veel goedkoper.’ Hennie gunt zijn buurman de winst van harte en lacht: ‘We vinden het gewoon leuk om met elkaar de standen en goede tips uit te wisselen.’ Hennie is het meeste verrast over de € 9,- die hij iedere maand bespaart, enkel door alle stand-by-apparatuur uit te schakelen. Hun grootste ontdekking, en beste tip: verlaag de temperatuur van de boiler naar 65 graden. ‘De boiler staat volgens de fabrieksinstellingen bijna altijd te warm afgesteld. Als je de temperatuur verlaagt, scheelt dat bijna 10 procent aan verbruik zonder dat je hoeft in te leveren op genot.’ **Lees het hele verhaal >>**

‘We vinden het gewoon leuk om met elkaar de standen en goede tips uit te wisselen’

2. Waarom het werkt

Een energiedisplay, nog een scherm? In dit hoofdstuk lees je wat deze energiedisplay anders maakt dan commerciële producten van energieleveranciers en wat het toevoegt aan bestaande apps of maandelijkse verbruikersoverzichten.

2.1

Gedrag veranderen

2.2

Bewoners aan
het stuur

2.3

Wat maakt dit
anders dan andere
oplossingen?

‘Het gewenste energieverbruik moet niet worden opgelegd, maar door bewoners zelf bepaald worden’

Wethouder energie, klimaat en milieu Ankie Smit uit het Zeeuwse Brouwershaven

1. WAT IS HET?

2. WAAROM WERKT HET?

3. HOE WERKT HET?

4. AAN DE SLAG

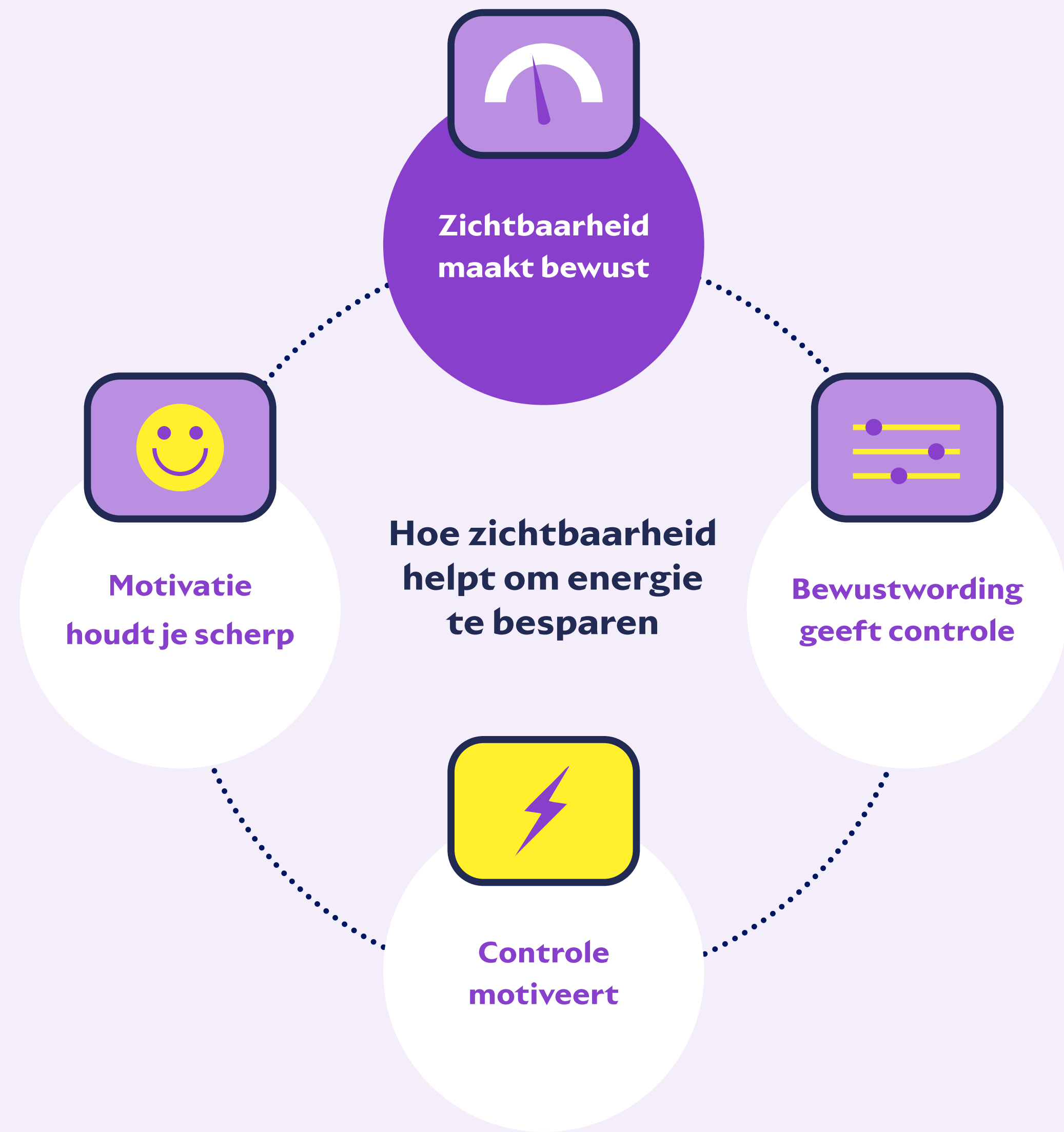
2.1

Gedrag veranderen

Uit de gedragswetenschappen weten we dat mensen pas aandacht geven aan iets als het zichtbaar is. Zichtbaarheid leidt tot bewustwording.

Een energiedisplay maakt direct zichtbaar wat het effect is van het gebruik van apparaten en gedrag op het energieverbruik. Bewoners zien daardoor meteen waar ze op kunnen besparen, wat hen een gevoel van controle geeft. Bewoners ontdekken zelf wat veel stroom of gas verbruikt en welke kleine aanpassingen écht verschil maken. Dat geeft grip én motivatie. Niet door een opgeheven vingertje, maar door inzicht en eigen regie.

Voor gedragsverandering is het belangrijk dat mensen ook intrinsiek gemotiveerd raken. Directe feedback werkt daarbij goed. Denk aan een verkeersbord dat laat zien hoe hard je rijdt: mensen doen hun best om een smiley te verdienen. We willen het graag goed doen — binnen de normen en binnen het budget blijven, en beloond worden voor positief gedrag. Bij indirecte feedback -waarbij feedback vaak 24 uur later wordt gegeven- is het moeilijker voor mensen hun verbruik direct te koppelen aan hun gedrag.

2.2

Bewoners aan het stuur

Als het om energiebesparing gaat, draait alles om de bewoner. Zij bepalen hoe energie wordt gebruikt – en dus ook de hoogte van de woonlasten.

Toch blijft energieverbruik vaak onzichtbaar, tot de jaarrekening komt. Een energiedisplay verandert dat: het maakt verbruik direct zichtbaar en begrijpelijk. En wat je ziet, kun je beïnvloeden. Voor huurders is dit extra waardevol. Zij zijn vaak afhankelijk van de verhuurder voor woningaanpassingen, en hebben daardoor minder mogelijkheden om zelf iets te veranderen. Een energiedisplay geeft hen wél grip: het laat zien waarop ze kunnen besparen en maakt energiebesparing toegankelijk – zonder grote investeringen. Ook voor mensen

in energiearmoede biedt dit een praktische manier om toch zelf actie te ondernemen.

Voor gemeenten en woningcorporaties is dit een kans: bewoners ondersteunen bij energiebesparing, de energietransitie voor iedereen bereikbaar maken, en met een kleine investering structureel besparen én CO₂ reduceren. Een energiedisplay geeft huurders direct inzicht in hun verbruik, wat zorgt voor bewustwording en motivatie. Voor zo'n €100 per huishouden, in combinatie met de juiste coaching, geïntroduceerd op het juiste moment, besparen bewoners gemiddeld 5% energie – goed voor 200 ton CO₂-reductie per 1.000 huishoudens per jaar.

Het helpt gemeenten en corporaties ook om duurzaamheidsdoelen en prestatieafspraken waar te maken, en biedt kansen voor samenwerking met huurdersverenigingen of energieloketten. Huurders die inzicht krijgen in hun energieverbruik, ontdekken vaak zelf al verbeterpunten en staan sneller open voor vervolgstappen. Zo wordt bewustwording de eerste stap naar verdere verduurzaming

Energieverbruik blijft vaak onzichtbaar, tot de jaarrekening komt

Een gamechanger in Amsterdam

In Amsterdam gaat energiecoach Mart Boden van stichting !Woon met veel enthousiasme langs de deuren van bewoners, om te praten over hoe zij energie kunnen besparen. Hij ontmoet veel mensen die zich zorgen maken over de hoogte van de energierekening. Volgens Boden ligt daar de kracht van de energiedisplays: ze bieden bewoners houvast doordat ze heel concreet inzicht geven in energieverbruik, de kosten en de effecten van besparingen. 'Voor mij is het plaatsen van een energiedisplay een echte gamechanger. De meeste bewoners zijn enorm verrast als ik met een demonstratie laat zien dat je steeds onmiddellijk je huidige verbruik kan volgen. Wanneer je vervolgens maatregelen neemt die voor besparingen zorgen, dan zie je deze effecten meteen terug op het energiedisplay.'

Dat geeft zekerheid, ziet Boden: 'Dat geeft het gevoel dat je kunt ingrijpen als het nodig is, maar óók de geruststelling dat je niet hoeft te overdrijven. Je hoeft geen discussie te voeren over wat het effect is van bepaald besparingsgedrag. De 'wat-scheelt-dat-discussie' is er niet. Je ziet zelf het effect. Ik zeg daarom tegen mensen: probeer het gewoon uit en kijk wat het effect is.'

[Lees het hele verhaal >>](#)

2.3

Wat maakt dit anders dan andere oplossingen?

Uit **onderzoek** van het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) komt naar voren dat een zichtbare energiedisplay aantoonbare resultaten oplevert, terwijl dat bij een app niet zo is.

Wat maakt een energiedisplay nou effectiever dan andere energiebesparende oplossingen? Kees Vringer van het Planbureau voor de Leefomgeving: ‘Een app op je telefoon moet je echt zelf openen en zodra je die weer in je broekzak doet, zie je weer niets. De energiedisplay staat er altijd en je kunt direct je verbruik aflezen. In plaats van dat één iemand de app op zijn telefoon heeft, kijkt nu bovendien het hele huishouden mee. Dat hoor je ook terug van de deelnemers aan het onderzoek.’

Vijf voordelen	
Werkt onafhankelijk	Geen app van je energieleverancier, geen abonnement, geen gedoe bij overstappen.
Eenvoudig in gebruik	Duidelijk en begrijpelijk voor iedereen, zonder technische poespas.
Voor het hele gezin	Iedereen kan meekijken en meedoen, ook kinderen. Dat maakt het samen iets om op te letten.
Direct effect zichtbaar	Zet een apparaat aan of uit en je ziet meteen wat het doet. Dat werkt motiverend.
Altijd in het zicht	Je hoeft niks te openen of in te loggen. Je ziet je verbruik gewoon in het voorbijgaan.

Wat handig is om te onthouden van dit hoofdstuk:

Zelf bepalen

Het is belangrijk dat bewoners zélf kunnen bepalen waarop ze besparen -zonder opgeheven vinger-tje van buitenaf.

Duurzaamheidsdoelen

Een energiedisplay helpt gemeenten en corporaties om invulling te geven aan hun duurzaamheidsdoelen en prestatieafspraken.

Aantoonbare resultaten

Een zichtbare energiedisplay levert aantoonbare resultaten op: gemiddeld 5% energiebesparing en het ervaren van meer grip.

Meerwaarde

Een zichtbare energiedisplay met realtime feedback heeft duidelijke voordelen ten opzichte van (alleen) een app, omdat hele huishouden wordt betrokken.

PRAKTIJKVERHAAL

In Brouwershaven krijgen bewoners niet alleen advies, maar ook de vrijheid om zélf te kiezen wat bij hen past

1. WAT IS HET?

2. WAAROM WERKT HET?

3. HOE WERKT HET?

4. AAN DE SLAG

‘Zo geef je een besparingsadvies mee met een gevoel van autonomie en keuzevrijheid’

Marjan Brandes van energicoöperatie Zeeuwind

In Schouwen-Duiveland wordt de energiedisplay ingezet als extra cadeau waar bewoners erg blij mee zijn. ‘Zo kunnen ook financieel kwetsbare mensen delen in de baten van de energietransitie.’

Tijdens het bezoek installeert de coach een energiedisplay, die als startpunt dient voor een gesprek over energieverbruik en mogelijke besparingen. ‘De energiedisplay wordt ingezet als extra cadeau waar bewoners erg blij mee zijn, omdat het hen inzicht in hun energieverbruik geeft’, vertelt Evelein Mesman, Groen & Energiecoach bij woningcorporatie Zeeuwland. ‘Ook voor bewoners die de Nederlandse taal niet beheersen

of de energierekening niet begrijpen, is het waardevol. De display is zo visueel ingesteld dat je meteen ziet of je verbruik hoog of laag is.’

Na het gesprek kiest de bewoner zelf energiebesparende maatregelen tot een waarde van 250 euro, zoals radiatorfolie of tochtstrips. ‘Het is belangrijk om bewoners zelf te laten kiezen welke maatregelen zij willen, alleen dan neem je ze mee’, aldus Ankie Smit, wethouder energie, klimaat en milieu. ‘Ook het gewenste energieverbruik moet niet worden opgelegd, maar door bewoners zelf bepaald worden. Ik kan me voorstellen dat een display daarin helpt.’ Marjan Brandes van

energicoöperatie Zeeuwind vult aan: ‘Zo geef je een besparingsadvies mee met een gevoel van autonomie en keuzevrijheid.’

Doordat gemeente, woningcorporatie en energicoöperatie in Schouwen-Duiveland gezamenlijk optrekken in de aanpak van energiearmoede, konden energiecoaches al bij 600 huishoudens langskomen. De woningcorporatie verzorgt het contact met huurders, de gemeente leidt coaches op en Zeeuwind levert extra capaciteit. Brandes: ‘Zo kunnen ook financieel kwetsbare mensen delen in de baten van de energietransitie.’
Lees het hele verhaal op onze website >>

3.

Hoe het werkt

Je bent om: jullie bewoners verdienen ook een energiedisplay. Maar hoe ga je dat voor elkaar krijgen? In dit hoofdstuk delen we de ingrediënten van onze succesformule, gebaseerd op jarenlange praktijkervaring, een stappenplan in vier fasen en tien keer doen wat werkt.

3.1

Van idee naar implementatie: de succesformule

3.2

Stappenplan

3.3

Tien keer doen wat werkt

1. WAT IS HET?

2. WAAROM WERKT HET?

3. HOE WERKT HET?

4. AAN DE SLAG

**Uit evaluatie bleek dat studenten
met uitleg actiever waren dan
studenten zonder toelichting.**

Succesvolle pilot in Wageningen

3.1

Van idee naar implementatie: de succesformule

Een energiedisplay plaatsen? Dat kunnen meer mensen dan je denkt. Met de juiste mensen, wat voorbereiding en goede samenwerking kun je bewoners écht helpen energie te besparen.

Dit zijn de vier dingen die je nodig hebt om van een goed idee een succesvol project te maken.

Enthousiaste trekkers

Elk succesvol project heeft mensen nodig die er in geloven. Dit kan een medewerker van de woningcorporatie zijn, maar ook een actieve bewoner of iemand van een energievoopdratie. Deze mensen maken het verschil tussen idee en actie.

Samenwerkingen

Werk samen met partners die elkaar aanvullen: woningcorporaties kennen de woningen, gemeenten kunnen helpen met subsidies, bewonersorganisaties zorgen voor draagvlak en energievoopdraties hebben vaak technische kennis.

Voldoende tijd en mensen

Zorg dat er genoeg tijd is voor energievoopdrates, installateurs en medewerkers. Niet alleen voor de projectbegeleiding, maar ook het plaatsen, uitleg en vragen achteraf.

Financiering

Kijk of er budget beschikbaar is bij gemeente of woningcorporatie. Maak een duidelijk overzicht van alle kosten – niet alleen de displays zelf, maar ook installatie, training en uitleg.

3.2

Stappenplan

We nemen we je mee van het eerste idee tot succesvolle implementatie, met aandacht voor valkuilen, goede voorbeelden en praktische handvatten. Dit is wat wij hebben geleerd van tientallen projecten door heel Nederland.

Fase 1. Verkennen

Fase 2. Voorbereiden

Fase 3. Werven

Fase 4. Uitvoeren

Fase 1: Verkennen & Plannen

Bepaal de doelgroep

Bijvoorbeeld huurders met energiearmoede, specifieke verduurzamingsprojecten of woningen met juist slechte energielabels.

Regel financiering

Kijk naar (gemeentelijke) subsidies en eigen budgetten. Maak een duidelijk overzicht van alle kosten niet alleen de displays zelf, maar ook installatie, training en uitleg.

Zoek partners

Bedenk wie kan meehelpen en wat ze kunnen bijdragen.

- Huurdersvereniging, energiecoöperatie, woningcorporatie, gemeente, welzijnsorganisatie, energiecoaches, installateurs.
- Vertrouwde kring: kerk, moskee, buurthuis, sportvereniging, school

Sluit aan bij wat er al is

Gebruik bestaande initiatieven zoals huisbezoeken, zonnepaneelacties of ondersteuning bij betalingsproblemen.

Fase 2: Voorbereiden & Regelen

Kies de juiste display

Let op gebruiksgemak, prijs, slimme meter-compatibiliteit en app- of offline gebruik. **Bekijk het overzicht met de verschillende displays.**

Bepaal eigenaarschap

Is het onderdeel van de woning, een cadeau aan de bewoner of in bruikleen?

Maak goede uitleg

Zorg voor duidelijke informatie voor bewoners, zoals een flyer.

Timing en looptijd

Tijdens het stookseizoen krijgt de display in de praktijk de meeste aandacht.

Implementeer je in de zomer? Gebruik bij implementatie in de zomer voorbeelden die spelen bij hitte en plan zo mogelijk een terugkombezoek in de winter.

Train je team

Zorg dat installateurs – zoals coaches, fixers of beheerders – goed weten hoe het werkt. Laat ze een training volgen en het zelf thuis uitproberen.

Fase 3: : Werving & communicatie

Bedenk met lokale kennis wat je doelgroep is en pas daar je communicatie(kanalen) op aan.

Zelfaanmelding

Ga je eerst aan de slag met gemotiveerden, gebruik dan kanalen als: brieven, posters, email, socials, lokale krantjes en website-aankondigingen.

Er op af!

Wil je ook bewoners bereiken die niet lezen of zichzelf niet aanmelden, denk dan aan acties zoals: Deur-aan-deur aanbellen, buurtactiviteiten en stands (bijvoorbeeld in de hal van de flat of bij de voedselbank).

Fase 4 Uitvoeren & Verbeteren

Stap voor stap uitbreiden

Gebruik wat je leert om het project te verbeteren.

Voer een enquête uit

Onder degenen die een display hebben ontvangen en eventueel degenen die hem hebben geplaatst, om de waardering ervan te onderzoeken.

Slim combineren in de Zaanstreek

Woningcorporatie Parteon uit de Zaanstreek begon met een pilot waarbij energiecoaches van Parteon vijftig energiedisplays plaatsten. Dat deden ze bij bijzondere situaties zoals betalingsachterstanden en hoge afrekeningen, maar ook op aanvraag van bewoners.

Na een succesvolle pilot koos Parteon voor een structurele aanpak. Hiervoor werd samenwerking gezocht met de Fixbrigade Zaanstad, een bestaand initiatief dat jaarlijks al honderden huisbezoeken uitvoert. Dion Heinis, adviseur bij woningcorporatie Parteon: 'Door de energiedisplays te integreren in de bestaande bezoeken van de Fixbrigade, combineren we drie elementen: persoonlijke energiecoaching, fysieke woningverbeteringen én de installatie van een energiedisplay voor inzicht. Hierbij scheelt het in kosten en organisatie dat de afspraken toch al gepland staan en de energiedisplay slechts toegevoegd wordt aan de bestaande aanpak.' **Lees het hele verhaal >>**

3.3

Tien keer doen wat werkt

1

Richt je op de juiste doelgroep

Kies bewoners die willen besparen, maar nog niet weten wat een display toevoegt.

Bij STEK Wonen merkten ze dat energiebewuste huurders weinig extra voordeel uit de display haalden. Effectiever bleek het om je communicatie af te stemmen op specifieke doelgroepen. Zo liet Huurdersvereniging Zederik vertalingen maken voor anderstalige bewoners, en werd bij studentenhuisvesting gewerkt met een peer-to-peer aanpak waarbij studenten elkaar begeleidden.

2

Laat mensen het ervaren, en bereik zo meer mensen

De boodschap 'vraag een gratis display aan' is vaak niet effectief, omdat mensen niet weten wat ze eraan hebben.

Bij Waterweg Wonen werd daarom gekozen om displays standaard te installeren bij huurders, waardoor niemand een keuze hoefde te maken. Ook in coachingstrajecten, zoals bij de Energiebank, bepalen coaches of het passend is om een display in te zetten. Zo krijgen bewoners de kans om het effect zelf te ervaren.

[Lees het artikel](#)

3

Begeleid installatie goed

Zelf installeren blijkt in de praktijk lastig.

Bij een onderzoek van **energiecoöperatie deA** in Apeldoorn gaf 90% van de bewoners aan dat ze hierbij drempels ervaren. Begeleiding bij installatie maakt dus echt verschil, zeker als bewoners ook nog een terugkommoment krijgen voor extra uitleg of hulp.

4

Koppel aan bestaande acties

In plaats van het als losse actie aan te bieden, werkt het beter om energiedisplays te combineren met bestaande initiatieven.

Energiecoaches van **stichting !WOON** (Amsterdam) plaatsen displays bij huisbezoeken, Fixbrigade Zaanstreek doet dit tijdens hun fixacties, en in Etten-Leur werden displays gekoppeld aan een zonnepanelenactie. Bij Woonwaard kreeg de zonnepaneleninstallateur extra tijd om ook de display te installeren, zodat bewoners het effect direct konden zien.

[Lees het artikel](#)

5

Investeer in team

Goed getrainde coaches en installateurs maken een groot verschil.

Bij de **Energiebank Arnhem** bleek dat getrainde coaches de display veel effectiever gebruikten dan coaches die geen training hadden ontvangen.. Waterweg Wonen liet bovendien al hun betrokken medewerkers en energiecoaches zélf een display gebruiken, zodat ze uit eigen ervaring konden spreken tijdens het begeleiden van bewoners.

[Lees het artikel](#)

6

Denk aan tijd en planning

Losse afspraken kosten veel tijd.

Bij **Parteon** merkte men dat het efficiënter werkt om displays te installeren tijdens andere contactmomenten, zoals gesprekken met huurders over betalingsproblemen of bij een huisbezoek van de fixbrigade. Zo bereik je meer bewoners zonder extra planningsdruk.

[Lees het artikel](#)

7

Start klein, denk groot

Begin met een pilot met een overzichtelijk aantal huishoudens en gebruik de ervaringen om steeds verder op te schalen.

Zo paste **woningcorporatie Lefier** op verschillende manieren de display toe. Vervolgens gingen ze ook verder opschalen met vier omliggende woningcorporaties: Een goed voorbeeld van pilots met duidelijke doelen en groeiambities, die effectiever zijn dan eenmalige acties zonder vervolg.

[Lees het artikel](#)

8

Geef het tijd (liefst een jaar)

Voor echt effect moeten bewoners de display minstens een stookseizoen gebruiken. Bij voorkeur zelfs een heel jaar, zodat ze het effect door alle seizoenen heen ervaren. Uit evaluaties blijkt bovendien dat bewoners liever de display willen houden dan het te moeten teruggeven – iets om mee te nemen in de financiering.

9

Gebruik huisbezoeken slim

Tijdens een installatie kom je in huis en zie je meer dan alleen het energiegebruik.

Bij Rijswijk Wonen signaleerden installateurs bijvoorbeeld tochtproblemen of kapotte deurbellen. Zulke ‘bijvangst’ biedt waardevolle inzichten én versterkt het contact met bewoners.

10

Zie het als begin, niet als eindpunt

Een energiedisplay is geen oplossing op zich, maar een startpunt voor bewustwording.

De Energiebank Arnhem zag dat coaches die de display integreerden in een breder begeleidingstraject, betere resultaten boekten. Blijf daarom in contact met bewoners en ondersteun vervolgstappen richting energiebesparing.

[Lees het artikel](#)

Werkt het voor iedereen?

Bewoners die hun warmte krijgen via een warmtenet of blokverwarming hebben helaas geen gestandaardiseerde meter, waarbij het verbruik met een onafhankelijk uitleesapparaat zichtbaar kan worden gemaakt. Oplossingen zijn wel mogelijk als een warmtemeter van warmtenet ook wordt voorzien van een gestandaardiseerde P1-meter.

Voor blokverwarming zijn verschillende pilots uitgevoerd om het verbruik tussentijds al om te rekenen naar kosten en te tonen op een energiedisplay, zodat bewoners niet te hoeven wachten op de verrassing van hun eindafrekening.

Wat handig is om te onthouden van dit hoofdstuk:

Bevlogen kartrekkers

Een succesvol project vraagt om bevlogen kartrekkers, samenwerking tussen lokale partners, voldoende capaciteit en een sluitende financiering inclusief installatie en begeleiding.

Doordachte aanpak

Wil je een energiedisplay-project laten slagen, zorg dan voor een doordachte aanpak in fasen, met duidelijke keuzes, goede voorbereiding en ruimte om te leren en verbeteren.

Standaard aanbieden

Je bereikt de meeste mensen als je een energiedisplay standaard aanbiedt, goed begeleidt, koppelt aan bestaande acties, huisbezoeken benut en inzet als startpunt voor verdere besparing.

INTERVIEW

Tien push-ups als het licht onnodig aan staat. Energiedisplay zet studenten aan tot actie

1. WAT IS HET?

2. WAAROM WERKT HET?

3. HOE WERKT HET?

4. AAN DE SLAG

‘We wilden studenten niet met een opgeheven vinger vertellen dat ze korter moeten douchen’

Ferdau Dozeman van studentenhuisvester Idealis

In Wageningen ontvingen zo’n 150 studentenhuizen van studentenhuisvester Idealis en de gemeente een energiedisplay om energieverbruik inzichtelijk te maken. Het leidde niet alleen tot energiebesparing maar ook tot verrassende ideeën.

In totaal deden zo’n 700 studenten mee aan deze pilot. De displays werden geplaatst en toegelicht door studenten van organisatie Energiestudent. ‘Het scheelt enorm als je de doelgroep kent, en al helemaal als je er zelf onderdeel van bent’, vertelt coördinator Thomas Heijmans. ‘We werden met open armen verwelkomd. Veel studenten staan er voor open om met het thema energiebesparing aan de slag te gaan. We zagen dat studenten zelf creatieve gedragsregels bedachten om elkaar aan te moedigen energie te besparen, bijvoorbeeld om tien push-ups te doen als het licht onnodig aan was blijven staan.’

De energiedisplay bleek een effectief en fysiek hulpmiddel om studenten te helpen zelf keuzes te maken over energiegebruik. ‘We wilden studenten niet met een opgeheven vinger vertellen dat ze korter moeten douchen’, aldus Ferdau Dozeman van Idealis. ‘De energiedisplay helpt juist als onafhankelijk hulpmiddel.’ Ook fungeerde de display als gespreksstarter, zeker in studentenhuizen waar bewoners vaak wisselen. Uit evaluatie bleek dat studenten met uitleg actiever waren dan studenten zonder toelichting. 75% vond de display effectief, 83% zou plaatsing in andere complexen aanraden. De evaluatie, uitgevoerd door zes studenten, toonde aan dat veel deelnemers nieuwe kennis opdeden, zoals het verbruik van een waterkoker of koken met een deksel. Heijmans ziet vooral potentie in studentenhuizen met sterke sociale cohesie: ‘Daar durven mensen elkaar sneller aan te spreken.’

[Lees het hele verhaal](#)

4.

Aan de slag

Grote veranderingen beginnen bij een eerste, vaak kleine stap. Wat zijn de eerste stappen die je kunt zetten om een energiedisplay te introduceren bij bewoners? In dit hoofdstuk delen we de beste argumenten om je collega's en bewoners mee te overtuigen, laten we zien welke handige tools en formats er zijn en blikken we vooruit.

4.1

Waar kan je
mee beginnen?

4.2

Handige tools
en formats

4.1

Overtuigen met argumenten

Hoe
overtuig je
collega's

Hoe
overtuig je
huurders

Huurders in actie:

Zonder grote ingrepen kunnen ze zelf aan de slag met gedragsverandering.

Overbrugging bij

achterstand: Niet elke woning kan snel worden verduurzaamd. Displays bieden nú al hulp.

Actie zonder

verbouwing: Zie meteen welke apparaten veel energie slurpen.

Geen verrassingen:

Voorkom hoge jaarafrekeningen.

Lagere woonlasten:

Huurders besparen gemiddeld €100 tot €200 per jaar – direct voelbaar.

Versterkt

bewonersrelatie:

Je laat zien dat je meedenkt én krijgt zicht op wat er in huis speelt.

Voorkom

betalingsproblemen:

Realtime inzicht voorkomt verrassingen en schulden.

Minder kosten:

Bespaar gemiddeld €100 tot €200 per jaar.

Hulp voor nu:

Woon je in een minder goed geïsoleerd huis? Dan kun je tóch aan de slag.

Jij hebt de regie:

Jij bepaalt wat je doet – de display helpt je op weg.

4.2

Handige tools en formats

Slimmer met je Energie ontwikkelde een handige toolkit die bestaat uit vijf onderdelen. Hierin vind je hulpmiddelen die je gratis kunt gebruiken voor een energiedisplayproject.

Van PowerPointpresentatie, implementatieplan en rekenmodel tot bewonersfolder en enquête. Je vindt ze op slimmermetjeenergie.nl, een website die wordt beheerd door de Woonbond, de belangenbehartiger van de huurders in Nederland. De website biedt woningcorporaties en gemeenten informatie, hulpmiddelen en inspiratie om huurders te ondersteunen bij energiebesparing met behulp van een energiedisplay.

Wat handig is om te onthouden van dit hoofdstuk:

Bewoners overtuigen

Benadruk de directe besparing per jaar en het voordeel van geen verrassingen meer op de energierekening. Laat ervaren hoe de energiedisplay hen praktisch helpt hun verbruik bij te houden.

Collega's overtuigen

Focus op concrete voordelen zoals kostenbesparing (€100-€200 per jaar) en voorkom betalingsproblemen door realtime inzicht - dit maakt het een zakelijke win-win.

Toolkit

Op de website van Slimmermetjeenergie.nl vind je een handige **toolkit** met hulpmiddelen die je gratis kunt gebruiken voor een energiedisplayproject.

Blijf ervaringen delen

Nieuwe ervaringen blijven interessant om te delen met andere organisaties. Heb je zelf een handig hulpmiddel ontwikkeld of ervaring die je wilt delen, stuur een bericht naar: **info@slimmermetje-energie.nl**

Vooruitblik

Voor een succesvolle energietransitie is het van belang dat iedereen meedoet – én mee kán doen. Energiedisplays, gecombineerd met de juiste coaching en geïntroduceerd op het juiste moment, kunnen hierin een sleutelrol spelen.

Bewoners worden geconfronteerd met een steeds complexer energiesysteem: dynamische energietarieven, variabele netwerkkosten en het ontstaan van lokale energiegemeenschappen. In die gemeenschappen is het doel om opwek en verbruik beter op elkaar af te stemmen.

Een eenvoudig communicatiemiddel kan bewoners helpen hun energieverbruik aan te passen op momenten dat stroom goedkoop of ruim beschikbaar is. Denk aan een stoplichtfunctie: rood, oranje of groen geeft in één oogopslag aan wanneer het slim is om apparaten te gebruiken. Naar verwachting kan gedragsverandering via zulke tools ongeveer een derde

1. WAT IS HET?

2. WAAROM WERKT HET?

3. HOE WERKT HET?

4. AAN DE SLAG

‘Er liggen kansen om de inzet van energiedisplays slimmer te maken’

van het netcongestieprobleem verminderen. Maar dan moet wél duidelijk zijn wanneer je het beste energie kunt verbruiken.

Omdat veel huishoudens de komende jaren hun apparaten nog niet volledig automatisch kunnen aansturen, blijft begrijpelijke, directe feedback via een display onmisbaar. Tegelijkertijd liggen er kansen om energiedisplays slimmer te maken. Een logische stap is om met AI patronen te herkennen en gepersonaliseerd advies te geven via de energiedisplay of bijbehorende app. Steeds vaker trekken deze displays het perspectief

breder dan alleen energie: ook inzicht in waterverbruik en luchtkwaliteit wordt mogelijk, wat bijdraagt aan een completer beeld van het huishoudelijk verbruik en een gezonde leefomgeving. Deze ontwikkeling sluit aan bij de groei van Home Energy Management Systems (HEMS), die automatische sturing combineren met bewust gedrag. Zo krijgen bewoners niet alleen inzicht, maar ook concrete handvatten om slimmer met energie om te gaan, ook als de techniek ingewikkelder wordt.

Colofon

Het project Slimmer met je Energie werd mede mogelijk gemaakt door:

- Ministerie van Volkshuisvesting en Ruimtelijke Ordening
- Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
- Aedes
- Woonbond
- Quintens advies & management
- Planbureau voor de Leefomgeving
- Universiteit van Tilburg
- Bureau Buhrs en de Behaviour Club
- De Wolven
- All This Digital

Publicatie

Teksten: Marianne Lamers

Vormgeving: Studio TOMIS

Publicatiedatum: juni 2025

Dank

Dank aan alle woningcorporaties, huurdersorganisaties, gemeenten, lokale energie-initiatieven en leveranciers van energiedisplays die zich hebben ingezet om bewoners meer inzicht te geven in hun energieverbruik. En een bijzonder woord van dank aan iedereen die zijn of haar verhaal heeft gedeeld om anderen te inspireren en motiveren.

Ga aan de slag. Deel je ervaring. Geef het stokje door.

Deel en leer van elkaar

Deze publicatie is bedoeld om te inspireren én te helpen. Zodat jij – met collega's, bewoners of partners – praktisch aan de slag kunt om mensen meer inzicht en grip te geven op hun energieverbruik.

Meer weten of meedoen?

www.slimmermetjeenergie.nl / info@slimmermetjeenergie.nl

Website en contact via de Woonbond

Slimmer met je energie is een samenwerking tussen:

Ministerie van Volkshuisvesting en
Ruimtelijke Ordening

